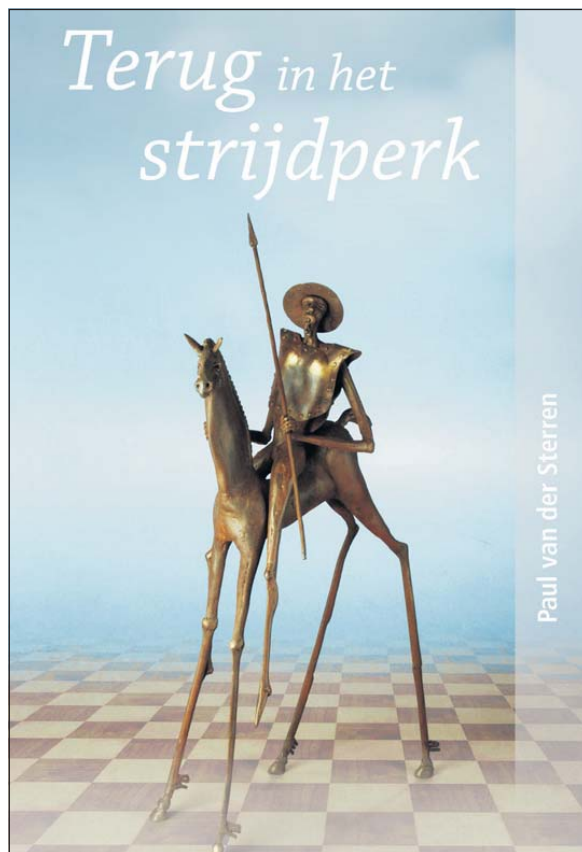

Paul van der Sterren, 'terug in het strijdperk'

'Terug in het strijdperk' is de titel van het nieuwste boek van Paul van der Sterren (Venlo, 1956). De schaakgrootmeester laat zich opnieuw zien als begenadigd schrijver.

Paul van der Sterren heeft zich bewezen als topschaker. In 1979 werd hij Internationaal Meester, in 1989 grootmeester. Hij werd Nederlands kampioen in 1985 en 1993 en vertegenwoordigde Nederland op acht Olympiades tussen 1982 en 2000. Zijn beste prestatie was een tweede plaats in het interzonetoernooi in Biel in 1993, waarmee hij zich kwalificeerde voor de knock-outcyclus van het wereldkampioenschap. Hij verloor in 1994 in de kwartfinale van Gata Kamsky. Paul van der Sterren is de beste Limburgse schaker ooit en de enige die er zijn beroep van heeft gemaakt. Pas sinds kort is er een tweede Limburger in de persoon van Martijn Dambacher die het ook tot grootmeester heeft weten te brengen, zó zeldzaam is een grootmeestertitel. Over zijn kwaliteiten als schaker is geen enkele twijfel, maar Paul van der Sterren bewijst meer en

meer dat hij ook de gave van het geschreven woord heeft. Zijn naam is al jaren verbonden aan gerenommeerde schaaktijdschriften en hij werkte mee aan vele schaakboeken. Van zijn hand zijn inmiddels ook de nodige eigen boeken verschenen. In 2004, 2005 en 2006 verscheen bij uitgeverij Tirion de driedelige serie *De wereld van de Schaakopening*. Het is 'n soort standaardwerk. Van der Sterren vat het hele complex aan ingewikkelde openingstheorie beknopt samen en legt de ideeën achter de openingen op heldere wijze uit. Zijn collega-grootmeesters zullen meer diepgang willen, maar het is vooral voor de hobbschaker bedoeld en elke hobbyist die zijn openingskennis wil verbreden zou het in de kast moeten hebben staan. Het is een zeer toegankelijk werk. In 2009 verscheen hiervan bij uitgeverij Gambit de Engelse vertaling, samengevoegd in één deel, onder de naam *Fundamental Chess Openings*. In 2011 verscheen zijn autobiografie *Zwart op Wit* bij New in Chess, een schitterend boek dat een interessant inkijkje geeft in wat er allemaal om-

gaat in de psyche van de wedstrijdsschaker. Paul van der Sterren kan meer dan alleen over schaken schrijven. Hij heeft dat laten zien in zijn in 2012 bij uitgeverij Samsara verschenen boek *Verlichting in een lege verpakking*. Dit boek heeft niets met schaken te maken. Het bevat geen enkele verwijzing ernaartoe. Het is gebaseerd op en geïnspireerd door de tijd dat hij intensief Vipassana-meditatie beoefende en het boeddhisme bestudeerde, tussen 1998 en 2006. Paul van der Sterren, schaakgrootmeester, is een bekwaam schrijver. Zijn (levens-)wijsheid weet hij goed over te brengen en op pa-

er te zetten. Er zijn meer topchakers die prachtig kunnen schrijven, zoals bijvoorbeeld Ians Ree, Gert Ligterink, Tim Trabbé en wijlen Jan Hein Donner. Paul van der Sterren mag je schaker/schrijver noemen. In 2013 verscheen *Over et brein, non-dualiteit en vrije wil*, een boek dat getuigt van een schrijver die belezeneerd is. Nu is verschenen: *Terug in het strijdperk*. In dit nieuwste boek beschrijft Van der Sterren hoe het is om terug te keren in de schaakarena na zeven jaar geen stuk te hebben aangeraakt. In 2010 stak hij 'weer voorzichtig een teen in het water van de schaakwereld' (citaat uit boek). Hoe was het voor een voormalig beroepsschaker om te schaken zonder de druk dat het schaakbord dient voor brood op de plank? Van der Sterren beschrijft wat er door hem heen ging. Ook beschrijft hij wat er veranderd is in de schaakwereld, terwijl toch ook een heleboel hetzelfde is gebleven. Een aanrader! Informatie: www.paulvandersterren.nl

Reacties en inzendingen: Frank Clevers, e-mail f.clevers@mgl.nl

Jo Rikers Trofee voor Hans Ouwersloot

Maastrichtenaar Jo Rikers nam afgelopen week afscheid als bestuurslid van zijn geliefde schaakclub in Maastricht. Hij is maar liefst 46 jaar bestuurslid geweest!

Toen hij enkele jaren geleden met het erelidmaatschap werd gelauwerd, werd er een prijs naar hem vernoemd: de Jo Rikers Trofee. Deze prijs wordt jaarlijks uitgereikt aan degene bij MSV-VSM die de mooiste, meest spectaculaire dan wel beste partij in clubverband speelt. Dit jaar was de eer aan Hans Ouwersloot die met de volgende partij de ongeslagen reeks van bijna tien maanden doorbrak van Hans Hoornstra.

Wit: Hans Ouwersloot.
Zwart: Hans Hoornstra.

1.e4 c5 2.Pf3 d6 3.d4 cxd4 4.Pxd4 Pf6 5.Pc3 g6 6.Lc4 Lg7 7.f3 o-o 8.Le3 Pc6 9.Dd2 Ld7 10.o-o-o Tb8
Het idee van de schijnbaar mysterieuze torenzet is om na b7-b5 het paard op c4 te zetten. Na de ruil Lxc4 komt de b-lijn voor de toren open.
11.h4 Pa5 12.Lb3 b5 13.h5 Pc4
Tot zover is alles bekend. Normaal ruilt wit hier op c4 om de zwartveldige loper te behouden. Ouwersloot

heeft een ander plan voor ogen. 14.Df2!?

ZIE DIAGRAM 1.
Ouwersloot, niet belast met theoretische kennis van de stelling vindt dit creatieve idee op eigen kracht. En het is helemaal niet zo makkelijk voor zwart. Sterker nog: zwart wordt na een gedwongen zettenreeks tot het offeren van de dame gedwongen...
14...Pxe3 15.Dxe3 Pxe3 16.g4! Pf6 17.e5 dxe5 18.Pc6 Dc7??

Diagram 1

Hans Ouwersloot (rechts) ontvangt de trofee uit handen van Jo Rikers.

De beslissende fout. Tot hier speelden beiden telkens de sterkste zet, maar nu is het ook direct afgelopen. Met

Diagram 2

zijn tactisch vernuft is deze stelling een kolffe naar de hand van Ouwersloot die zijn mooie openingsidee bekroont met vlot combinatiespel. Hier was 18...Lxc6 het beste geweest. Zwart had dit wel overwogen, maar had het gevaar van de andere keuze niet aangevoeld. De zet 18...Lxc6 is niet alleen een interessant offer, het is de enige manier om een dynamisch evenwicht te behouden: 19.Txd8 Tbx d8 20.g5 (20.Dxe5? Lxf3) 20...Ph5 21.Dxa7 Lxf3 22.Tf1 en hier zijn de kansen ongeveer gelijk.
19.Pxe7+ Kh8 20.Pcd5 Pxd5

ZIE DIAGRAM 2.
21.Txh7+ (1-0)
Zoals de legendarische wereldkam-

pioen Fischer al zei over de Drakenopening: 'Sac, sac, sac and mate'. Offer, offer, offer en mat. Zo is het maar net. Het is nu voorbij, want zwart gaat mat: 21...Kxh7 22.Th1+ Lh6 23.Dxh6 mat.

De Maastrichtse schaakclub speelt elke dinsdag vanaf 20.00 uur in buurtcentrum De Romein in de wijk Daalhof. Bij de zomercompetitie zijn ook leden van andere clubs of huisschakers welkom. Loop vrijblijvend binnen.

Commentaar bij deze partij: Hans Hoornstra.

Inzendingen en reacties: Frank Clevers, e-mail f.clevers@mgl.nl

NK: gevestigde orde tegen de jeugd

In het Manor Hotel in Amsterdam is gespeeld om de Nederlandse titels. Bij de mannen zegevierde een oude bekende in de persoon van Loek van Wely, bij de vrouwen de pas 21-jarige Anne Haast.

Het was bij zowel de mannen als de vrouwen een 'botsing tussen de generaties'. Bij de mannen is er een groepje 'ouderen' bestaande uit Van Wely, Tiviakov en Reinderman (allen 41 jaar), dan komt er een groepje van twintigers en dertigers (Ernst 35 jaar, l'Ami 29 jaar, Spoelman 24 jaar) en ten slotte de youngsters Van Kampen en Bok die nog maar 19 zijn. Qua speelsterkte geven ze elkaar weinig toe, getuige de ratings en ook tijdens dit toernooi. Uiteindelijk waren het toch de meest ervaren spelers die om de titel speelden: Van Wely en Tiviakov. Zij eindigden gelijk bovenaan met 4,5 uit 7. Het reglement schreef een match over twee partijen voor met ieder vijf minuten bedenktijd en ieder drie seconden per zet erbij. In beide partijen bewees Van Wely over de sterkste zenuwen te beschikken. In beide partijen stond hij op een gegeven moment slechter tot verloren, terwijl hij minder bedenktijd

had. Maar twee keer wist hij door een blunder van zijn tegenstander toch nog te winnen. Men ziet... net als een WK voetbal kan een NK schaken in de verlenging beslist worden en spelen geluk en zenuwen een rol. Voor Van Wely is het de zevende titel. Ons land heeft momenteel ook een sterke groep bij de vrouwen. Ook hier was sprake van een confrontatie tussen de gevestigde orde en het

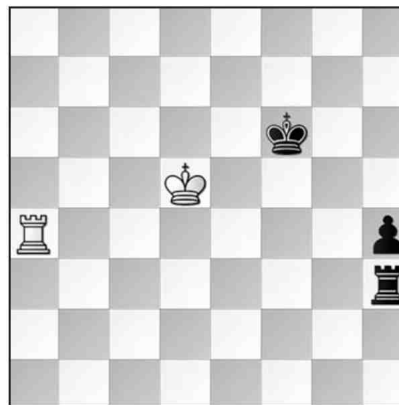

Diagram 1

aanstormende talent. Zou de 46-jarige Peng Zhaoquin, favoriet met veruit de hoogste rating en al dertien maal dameskampioen van Nederland, de jeugd van zich af kunnen houden? In tegenstelling tot de mannen, was het bij de vrouwen wel de nieuwe generatie die de macht greep. De eerste plaats was voor de pas 21-jarige Anne Haast. Anne komt uit een echte Brabantse schaakfamilie. Al vanaf haar vijfde reist ze samen met haar broers stad en land af om schaaktoernooien te spelen. Ze heeft al de nodige titels op haar naam bij de jeugd, nu bestormt ze dus ook de kampioenenlijst bij de volwassenen. De 39-jarige Tea Lanchava werd vierde met 3,5 uit 7. Onze aandacht

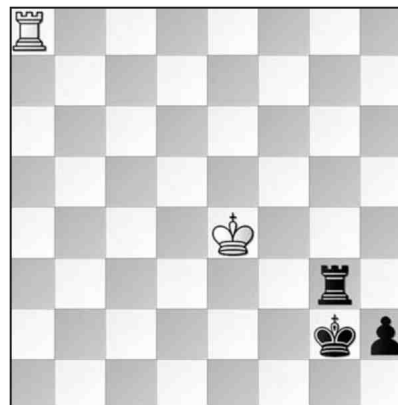

Diagram 2

is extra op haar gericht, want Tea is binnenkort te zien en te horen in Landgraaf, op uitnodiging van de vereniging SV Schaesberg. Zij zal op donderdag 9 oktober iets vertellen over zichzelf, maar er worden ook veel partijfragmenten en stellingen behandeld. Reserveert u alvast: 9 oktober, 20.00 uur. Tea is een boeiend persoon. Zij is Internationaal Meester en damesgrootmeester (WGM). Al op jonge leeftijd schaakte ze op hoog niveau. Ze werd zelfs tweemaal wereldkampioen bij de meisjes, waarmee ze in haar geboorteland Georgië een hoge status verwierf. In 1996 kwam ze naar Nederland. Zij heeft een baan in de financiële wereld en heeft sinds kort een eigen bedrijf

Tea Lanchava

TLCS Advisors, een platform voor ondernemingen die willen investeren in Rusland en centraal-Azië. Ook biedt zij diensten aan lokale partijen in Rusland en Centraal Azië die omgekeerd juist hier willen investeren. Tea woont samen met Marco in Amersfoort en heeft een zoon van 18.

We zien hier het slot van haar partij (met zwart) tegen Peng Zhaoquin. **ZIE DIAGRAM 1**, de stelling na 64.Kd5. **64...Kf5!**
Zo snijdt ze de witte koning af. Het is tegelijkertijd de enige zet die wint!
65.Kd4 Kf4 66.Ta8 Tb3 67.Tf8+ Kg3 68.Tg8+ Kf2 69.Ke4 h3 70.Tf8+ Kg2 71.Tg8+ Tg3 72.Ta8 h2 (0-1) ZIE DIAGRAM 2.

Reacties en inzendingen: Frank Clevers, e-mail f.clevers@mgl.nl

Schaakspel dat gesnoeid moet worden

Bij Hever Castle in Engeland staat een bijzonder schaakspel. De stukken komen niet van hun plaats af, ze staan er alleen voor de sier en worden door vele toeristen bewonderd. De enige die ze af en toe beroert is de tuinman, als ze gesnoeid moeten worden.

Hever Castle is een kasteel in Hever, gelegen in het graafschap Kent in het zuidoosten van Engeland. Het is een romantisch 13de-eeuws kasteel met dubbele gracht. Hier bracht Anna Boleyn haar jeugd door. Zij was de tweede vrouw van Hendrik VIII en konin-

gin van Engeland van 1533 tot 1536.

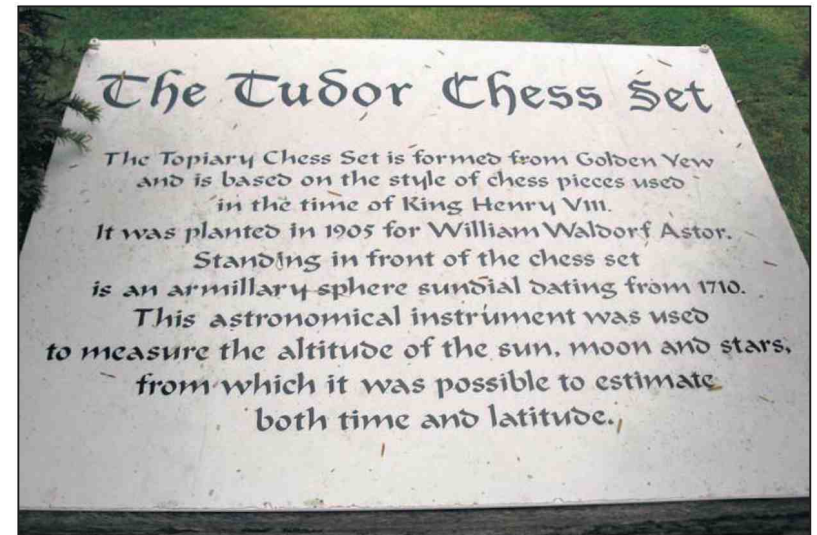
Het domein kwam opeenvolgend in verschillende handen. In 1906 werd het gekocht en volledig geres-taureerd door de Amerikaanse miljonair William Waldorf Astor. Tegenwoordig is het kasteel een museum en de tuin is eveneens

een belangrijke toeristische attractie. 'Tuin' is eigenlijk niet het goede woord. Rond het kasteel ligt een schilderachtig parklandschap met be kroonde tuinen, een 15 hectare groot meer, watervallen, grotten en fonteinen. Een van de pronkstukken, althans in de ogen van de vooringenomen liefhebber

die van schaken houdt, is het gigantische schaakspel van in vorm gesnoeide struiken. Dit spel wordt de Tudor Chess Set genoemd, het is gevormd van taxusbomen (*Taxus baccata*). Dit zijn langzame groeiers die zeer oud kunnen worden en zich gemakkelijk in een bepaalde vorm laten snoeien. Het schaakspel werd in 1905 aangeplant. De 'stukken' zijn in de stijl van de schaakstukken zoals die in de tijd van Hendrik VIII bestonden. De zonnewijzer die voor het schaakspel staat dateert uit het begin van de 18e eeuw.

Reacties en inzendingen: Frank Clevers,
e-mail f.clevers@mgl.nl

Jutta Hempel, kindsterretje in de jaren zestig

In de jaren '60 stonden de kranten er vol van. Jutta Hempel werd gezien als een wonderkind. Een meisje dat op zesjarige leeftijd al simultaans gaf!

Jutta Hempel werd geboren op 27 september 1960 in Flensburg in het noorden van Duitsland, vlak bij de grens met Denemarken. Wat Mozart was in de muziek, was zij op schaakgebied. Een wonderkind. Op driejarige leeftijd verstond zij al de kunst om een partij, waarbij ze slechts toeschouwer was, na afloop helemaal uit het hoofd na te spelen. Ze keek bijvoorbeeld toe bij partijen van haar vader Hermann, die kampioen van Flensburg werd. Op haar vijfde was ze al de beste jeugdspelster van de stad en op haar zesde gaf ze een vier uur durende simultaan tegen twaalf man van een club in Streichmühle. Het resultaat: zes maal winst en zes maal remise. Het was een prachtig beeld: het kleine meisje kwam amper boven de tafel uit en versloeg sterke clubschakers. Haar wereldje bestond echter niet alleen uit schaken. Net als haar leef-

Jutta Hempel geeft simultaan.

foto archief MGL

tijdgenootjes speelde ze met poppen en hield van ravotten. Ze vestigde internationaal de aandacht op zich. Ze kwam op televisie en vele kranten besteedden aandacht aan het fenomeen Jutta. In de archieven vonden we bijvoorbeeld een groot artikel in *Het Vrije Volk* van 19 november 1966 onder de kop 'Jutta is een unicum in de schaak-

wereld'. In het *Limburgs Dagblad* van 6 juni 1968 vonden we een artikel met foto onder de kop 'Schaakgenie van zeven jaar'. Een piepjong kind en nog wel een meisje, dat was nieuw in de schaakwereld. Schaakwonderkinderen, dat waren immers altijd jongens. Zoals de Amerikaan Samuel Reshevsky (van Poolse afkomst) die op z'n achtste

al simultaans begon te geven. Jutta Hempel werd een sensatie. In 1966 schaakte zij tegen de Duitse topspeler (later grootmeester) Hans-Joachim Hecht. Niet in het minst onder de indruk, offerde Jutta koelbloedig een stuk voor een gevaarlijke aanval en verloor slechts door een minder nauwkeurige voortzetting na 42 zetten. Maar zo snel als

Jutta ten tonele verscheen, verdween ze ook weer achter de coulissen. Ze was geen Reshevsky, die wereldtopspeler werd. Ze speelde toernooien, simultaans en kampioenschappen, maar andere zaken gingen voor. Zij koos voor studie en beroep. Een toekomst als schaakgrootmeester werd in die tijd voor een vrouw nog onmogelijk geacht. Pas jaren later bereikten de zusjes Polgar uit Hongarije wat dat betreft een doorbraak. In 1979 speelde Jutta haar laatste officiële partijen. In 1986 kreeg zij een baan bij de Landesbank in Kiel. Dat jaar trouwde zij en ging voortaan door het leven als Jutta Nissen-Hempel.

Reacties en inzendingen: Frank Clevers, e-mail f.clevers@mgl.nl